

TOP09

S podporou Starostů

VOLEBNÍ PROGRAM

Parlamentní volby

Předčasné volby jsou přímým důsledkem politické krize. Ta vyvrcholila pádem vlády v březnu 2009. Příčinou byl jednak nesoulad uvnitř stran vládní koalice, málo zodpovědné jednání celé opozice i dalších jednotlivých politiků. Svou roli hrála též rostoucí nechuť veřejnosti smiřovat se s metodami a způsoby politiky hlavních politických stran. Reakcí na tento stav je i vznik TOP 09. Předčasné parlamentní volby chápeme jako příležitost nabídnout věcná řešení problémů, které zneklidňují veřejnost, a tím přispět k rozšíření politické nabídky pro voliče. Chceme přispět k nalezení racionálního a politicky stabilního řešení úkolů, které budoucí vládu čekají.

Dluhy, korupce a agresivní politici

Česká republika není v roce 2009 v nejlepší politické kondici. Naše mezinárodní postavení jako členské země Evropské unie a NATO je zajištěno. Z tohoto pohledu je bezpečnost naší země nejlepší v moderní historii. To však neplatí o poměrech domácích. Pokud se rychle nezmění způsob hospodaření státu, hrozí České republice zadlužení, které nebude schopna zvládnout, a její rozpočet se zhroutí.

Naše vnitřní politika trpí vážnými nedostatky. Namísto silných a kompetentních vlád vznikají vlády politicky slabé a nestabilní. Politická scéna je dlouhodobě nepřátelsky polarizovaná. Místo hledání společných řešení, byť i kompromisních, převažují hrubé osobní útoky a věcně vyprázdňovaná ideologická hašteření. Chybí vědomí společné odpovědnosti. Globální ekonomická krize a s ní spojený propad hrubého domácího produktu naplno odhalily dlouho neřešené problémy hospodaření českého státu: neúnosně vysoký objem mandatorních (zákonem určených) výdajů a nedokončené reformy penzijního, sociálního a zdravotního systému. Důsledkem je obrovský nárůst státního dluhu, který začíná ohrožovat ekonomickou podstatu fungování státu. Klademe si za cíl pomoci nalézt východiska z těchto situací.

Vážným problémem je všeobecný úpadek vlády práva. Silné ekonomické skupiny spolu s neprůhlednými skupinami lobbistů ovlivňují veřejné a státní instituce, včetně politických stran a médií. V některých oblastech a regionech vliv těchto lidí téměř přerostl v jakousi formu „privatizace veřejné moci“. Lidé mají právem pocit, že rovné podmínky neplatí pro všechny, ale pouze pro někoho. To vše oslabuje důvěru v demokratický systém a představuje ohrožení základních institutů svobodné společnosti. Problémem jsou též dlouhodobě přehlížené ekonomické, a tedy i sociální, rozdíly mezi jednotlivými regiony, velkými městy a venkovem. Tuto neblahou situaci, která rozděluje společnost, chceme změnit.

Neslibujeme všechno všem

TOP 09 si uvědomuje, že český poměrný volební systém nutí strany k hledání programových kompromisů; žádná z politických stran tudíž nemůže splnit vždy vše, oč usiluje. Nekoncipujeme proto svůj volební program jako líbivý seznam slibů pro všechny. Vláda vzešlá z předčasných voleb bude muset především vyvést zemi z ekonomické krize a v tomto smyslu bude muset být nejen vládou vysoce kompetentní, ale i vládou „krizového řízení“. Nebude to rozhodně vláda, která smí slibovat nové výdaje, nové sociální jistoty, další investice či snižování daní. Za této situace považujeme

za poctivé koncipovat svůj volební program čistě jako svůj pohled a své řešení hlavních problémů dnešní České republiky, a nikoliv jako detailní popis všech svých dlouhodobých programových cílů pro jednotlivá ministerstva.

PRO PŘEHLEDNOST PROGRAM ROZDĚLUJEME DO DVOU ČÁSTÍ .....

ČÁST I.

ZDRAVÉ HOSPODAŘENÍ STÁTU A EKONOMICKÁ KRIZE je věnována financím, tedy zejména ekonomické krizi a problémům státního rozpočtu, respektive našim návrhům na nutné změny a reformy, které povedou k ozdravení veřejných financí a k oživení ekonomiky.

ČÁST II.

KOMPETENTNÍ SPRÁVA je zaměřena na problémy, jejichž existence podkopává důvěru občanů v efektivitu a spravedlivé fungování státu. Zde jsou naše návrhy na zlepšení veřejných úřadů, justice, školství, boje s korupcí, ale i otázky regionální a zahraniční politiky, včetně postavení naší země v EU.

ČÁST I. ZDRAVÉ HOSPODAŘENÍ STÁTU A EKONOMICKÁ KRIZE

Po řadě let výjimečného hospodářského růstu čelíme důsledkům světové hospodářské krize. Žádná politická strana, ani žádná vláda nemohou věrohodně tvrdit, že krizi dokážou vyřešit. Příští vláda však může čelit důsledkům krize tím, že provede některá dlouho odkládaná rozhodnutí, jejichž absence je brzdou, nebo dokonce potenciální hrozbou tuzemské ekonomiky. Krize nám tak paradoxně může být prospěšná, neboť nás přinutí uskutečnit reformy, ke kterým bychom za normálních okolností neměli dostatek odvahy a energie.

Za podstatné dále považujeme, že důsledky ekonomické krize nelze řešit pouze na úkor té či oné společenské skupiny či vrstvy občanů. Rozhodně odmítáme ideologické klišé, které z tzv. bohatých činí viníky chudoby tzv. chudých. Co nabízíme je kompetence, odvaha a profesionalita, s nimiž chceme léčbu našich dnešních problémů zvládnout. Z krize si přejeme vyjít nikoliv oslabeni, ale naopak posíleni.

Utrácíme víc, než vyděláváme

Každá spořádaná rodina, každá firma, která dbá o svou budoucnost, dobře ví, že si za výjimečných okolností (v nouzi nebo kvůli investici) může půjčit peníze. Dobře ale také ví, že si nemůže půjčovat donekonečna na běžné denní výdaje. A už vůbec si nemůže půjčovat víc, než jsou její pravidelné příjmy. Krátkodobý blahobyt by byl totiž brzy vystřídán neschopností splácet a sociálním pádem.

Pro stát platí stejná pravidla a stejné důsledky jako pro rodinu. Je možné (a někdy dokonce i žádoucí) mít v době krize a hospodářského poklesu rozpočtové deficity. V době růstu musí však stát být schopen sestavovat rozpočty vyrovnané, nebo dokonce přebytkové. Toho ale naše země dnes schopna není. Ekonomická krize tak jen odhalila fakt, který šestiletý, mimořádně vysoký, ekonomický růst tak trochu zakrýval: každý rok utrácíme na veřejných výdajích minimálně o 80 miliard korun více, než vyděláváme.

V současnosti nejsme chudá země, ale budeme-li takto pokračovat, brzy se chudými staneme. Dnes má vláda stále ještě prostředky, z nichž může pomáhat těm nejchudším, nebo lidem, kteří se náhle ocitli v nouzi. Pokud se však naše hospodaření nezmění, nebude to již nadále možné. V určitém momentu nám jako státu již nemusí nikdo další peníze půjčit, a pak se všichni ocitneme v ohromných problémech, které nejvíce postihnou ty chudší.

Změny, které bude třeba udělat, nebudou populární. Jsou však nezbytné a sociálně odpovědné. Chceme, aby současný strukturální deficit veřejných rozpočtů byl v dohledném čase zlikvidován, respektive, aby již při návratu ke 2% růstu české ekonomiky bylo možné sestavit vyrovnaný rozpočet. Netvrdíme, že při dvouprocentním růstu HDP musí být rozpočet vyrovnaný za každou cenu. Zatím, vzhledem ke struktuře rozpočtu, toho schopni nejsme. Vyrovnaného rozpočtu však můžeme dosáhnout za předpokladu, že provedeme zásadní změny v těch výdajích státu, které jsou dnes určeny zákonem, tedy v tzv. mandatorních výdajích. Takový krok přinese ovšem nutnost změny v chování většiny občanů a od politiků bude vyžadovat odvahu a odpovědnost.

PENZIJNÍ SYSTÉM: děti budou moci podporovat vlastní rodiče v důchodu

Náš důchodový systém je založen výlučně na tzv. průběžném financování vyplácených důchodů, tedy na principu, že produktivní část společnosti „vydělává“ i na seniory. Tento model je ale efektivní pouze tehdy, pokud se trvale nezvyšuje počet důchodců a je dostatek lidí v aktivním věku, kteří do systému platí. Demografický vývoj v České republice však jde zcela jiným směrem: přibývá lidí starších a ubývá platících v aktivním věku. Neřešení této situace tak znamená:

BUĎ:

zachování stávajících penzí a stále vyšší deficity penzijního systému vedoucí k jeho kolapsu, a tedy neschopnosti penze vyplácet;

NEBO:

stále nižší důchody;

NEBO:

stále vyšší odvody s negativním dopadem pro zaměstnanost a hospodářský růst v důsledku rostoucích mzdových nákladů.

Jako řešení tohoto začarovaného kruhu navrhuje vícezdrojové financování budoucích důchodů, konkrétně posílení individuální spořicí složky posílené podpořenou mezigenerační rodinnou solidaritou. To vytvoří možnost volby každého pojištěnce spořit část povinného pojištění individuálně a část dále získávat z průběžného systému.

PŘÍKLAD:

dnes každý z nás platí na průběžný důchodový účet 28 % ze své hrubé mzdy (sečteme-li platbu sociálního pojištění zaměstnance a zaměstnavatele). Náš návrh předpokládá, že část z těchto peněz – konkrétně jednu sedminu, tedy 4 % – by si pojištěnec mohl platit na svůj privátní důchodový účet, a do průběžného systému by tedy přispíval pouze 24 %. Podmínkou takového kroku by však bylo, že by na privátní účet současně platil ještě o další 2 % navíc (celkem tedy 6 %); ti, kdo mají rodiče v důchodovém věku, by těmito dvěma procenty přispívali na jejich důchodový účet, a vlastně jim tak adresně připláceli, a ti, kdo rodiče důchodce nemají, by tuto částku připisovali ve prospěch svého vlastního důchodového účtu.

Smyslem systému je motivovat lidi nejen k vyššímu spoření na vlastní důchod, ale současně podpořit mezigenerační solidaritu rodiny. V žádném případě se tedy nejedná o privatizaci důchodového zabezpečení, nýbrž naopak o vytvoření nové efektivní vazby mezi průběžnou a kapitálovou formou financování důchodového pojištění, s posílením odpovědnosti za vlastní stáří a stáří rodičů. Pro pojištěnce se otevře další možnost vlastního důchodového zabezpečení s tím, že investice do výchovy a vzdělání dětí se jim bude vracet ve stáří, kdy jim děti budou přispívat na důchod.

Navržená změna – a o přesných parametrech je třeba vést diskusi – je zásadním krokem k dlouhodobé stabilizaci veřejných rozpočtů a pro její realizaci bude třeba získat podporu dalších politických stran. Víme také, že v prvních letech si vyžádá „vstupní investice“ v řádech miliard korun. Ty navrhuje získat odprodejem akcií ČEZ a. s. na kapitálovém trhu se současným nákupem vlastních akcií touto společností a následným snížením základního jmění o předmětnou částku. (Tedy opakováním operace, která byla Ministerstvem financí s úspěchem provedena již v roce 2008.)

Zneužívání dávek je okrádání těch nejchudších

Česká republika je místem relativního bohatství a bezpečí. Přesto je u nás téměř polovina obyvatel vedena jako „sociálně potřebná“ a je v nějaké formě příjemcem sociálních dávek. To je neudržitelný stav. Sociální soudržnost společnosti, mezigenerační solidarita, jakož i solidarita se slabými, nemocnými a handicapovanými jsou základem evropského sociálního modelu. Náš stávající systém sociálních podpor je nutno změnit – mimo jiné i v zájmu zachování podpory pro ty, kteří jsou skutečně v nouzi. Sociální systém nesmí představovat alternativu k pracovitosti, a demotivovat tak celou společnost.

Proto navrhuje, aby podpora v nezaměstnanosti ve stávající výši a délce byla přiznána pouze těm, kteří ztratili práci bez vlastního přičinění. Kdo obdržel odstupné, nemá po dobu přiměřenou výši odstupného nárok na podporu v nezaměstnanosti. Kdo sám podal výpověď, nebo byl propuštěn pro hrubé porušení pracovní kázně, měl by mít nárok na podporu pouze ve výši existenčního minima. Na vyšší podporu by neměl mít nárok ani ten, kdo odmítne pracovní místo, nabízené mu úřadem práce. Výplata podpor

v nezaměstnanosti by měla být rovněž vázána na povinnost účastnit se aktivně rekvalifikačních programů, popřípadě odpracovat 20 hodin týdně veřejně prospěšných prací. V opačném případě by výše podpory spadla pouze na výši existenčního minima.

Přídavky na děti navrhuje nahradit vyšší slevou na dani na dítě u daně z příjmu fyzických osob, včetně vyššího daňového bonusu.

Zaměstnávání „na černo“ bez příslušných odvodů není ničím jiným než olupováním zdravotních a sociálních fondů. Prosazujeme, aby nelegální zaměstnávání lidí bylo trestným činem. V případě, že takto „na černo“ zaměstnaný člověk pobírá navíc sociální dávky, aby byl trestně stíhán i on sám.

ZDRAVOTNICTVÍ: bez spoluúčasti to nepůjde

Jsme přesvědčeni, že naše zdravotnictví rozhodně patří svými výsledky mezi nadprůměrné. Dosahujeme vynikajících výsledků v onkologii, kardiologii, neurochirurgii či transplantologii, jsou vynikající. Máme jednu z nejnižších dětských úmrtností na světě, dobrý systém primární i ambulantní péče, pacienti mají běžně dostupné nejmodernější léky i speciální zdravotnický materiál. Naší snahou je udržet dosaženou úroveň a zajistit, aby špičkové lékařské výkony byly včasné a dostupné všem občanům bez rozdílu jejich sociálního postavení. Současně chceme ukončit stav, kdy opakující se chronické problémy s financováním českého zdravotnictví dopadají především na lékaře a odborný zdravotnický personál v podobě nízkých mezd za často vynikající práci.

Má-li být tedy kvalitní zdravotní péče dostupná všem, musí být systém financování zdravotnictví reformován a zbaven dogmatických předsudků. Otevřeně říkáme, že vzhledem k prodlužujícímu se lidskému věku a stoupajícím nákladům na moderní medicínu není do budoucna možno pouze z veřejného zdravotního pojištění zajistit kvalitní péči všem, kdo ji potřebují. Jistota dostupnosti kvalitní zdravotní péče se neobejde bez dokončení reformy zdravotního systému, přičemž přiměřená osobní spoluúčast na léčbě je součástí občanské odpovědnosti za vlastní zdraví.

Navrhujeme proto ekonomicky racionální a sociálně spravedlivý model spoluúčasti, který spočívá ve zpoplatnění výkonů při léčbě některých život neohrožujících nemocí. Politická reprezentace musí rozhodnout o rozsahu zpoplatňovaných výkonů a o míře spoluúčasti pacienta. Současně určí i maximální limit pro sociálně slabé. Významný vliv na rozhodování při určování zpoplatňovaných výkonů budou mít odborné společnosti, Česká lékařská komora a zdravotní pojišťovny. Zvýhodněna musí být odpovědnost za vlastní zdraví, tedy prevence a předcházení nemocí. V zjednodušující zkratce: veřejné zdravotní pojištění nemůže nahrazovat kartáček a zubní pastu.

Řešení problému financování zdravotnictví tedy vidíme ve vyšší efektivitě systému, důsledné kontrole zdravotních pojišťoven a přiznání, že zdravotní pojištění se u dospělých nemůže vztahovat na triviální choroby. Regulační poplatky, zrovna tak jako letitá snaha o definici standardů, jsou jistě prospěšné a efektivní, ale neřeší podstatu problému.

DANĚ: jednodušší, srozumitelnější, bez výjimek

Současný stav tuzemských veřejných rozpočtů neumožňuje v příštích několika letech snižování daní. Nechceme-li však daně ani zvyšovat, musíme velmi rozhodně snižovat rozpočtové výdaje.

V daňovém systému se chceme soustředit na maximální zjednodušení, zpřehlednění procesu výběru daní. Předložíme proto nový zákon o daních z příjmů, jehož obsahem bude:

- *sjednocení základu daně pro všechny přímé odvody (daň z příjmů a všechna povinná pojištění);*
- *vymýcení řady zbytečných a systém zatěžujících výjimek;*
- *zrušení transakčních daní (daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitosti), přičemž tyto majetkové operace budou zdaněny běžnou daní z příjmu. V rámci rodinných vazeb (I. a II. skupina) budou občané od daně osvobozeni.*

Naším cílem je stav, kdy poplatník bude odvádět jednu částku vypočtenou z jednoho základu na jedno inkasní místo. A bude věcí státu, jakým způsobem bude distribuovat příslušné částky, ať již na daňové či pojistné účty nebo mezi jednotlivými státními institucemi. Kromě nového zákona o daních z příjmů (který máme kompletně připraven) toto řešení předpokládá i zřízení jednotného inkasního místa pro všechny přímé odvody a jejich jednotnou kontrolu.

VLÁDNÍ SPOTŘEBA: o pětinu levnější provoz státu

V době krize musejí podniky a společnosti, které platí daně a zajišťují lidem práci, snižovat své náklady až o desítky procent. Činí tak, aby odvrátily ekonomický kolaps a zachovaly pracovní místa. Stát se při plánování ekonomiky svého provozu nemůže chovat jinak. Navrhujeme proto v následujících dvou letech, kdy bude mít stát v důsledku ekonomické krize nižší příjmy, radikální snížení provozních nákladů vlády, a to o 20 %. Jsme přesvědčeni, že při kvalifikovaně provedené redukci úředních agend a s nimi spojených státních výdajů, lze i při takovémto plánu úspor zachovat stávající úroveň veřejných služeb.

Ze stávajících daňových výjimek a slev – z nichž většinu chceme zrušit – zachováme pouze ty, které se týkají:

- *podpory rodin s dětmi*
- *odpovědnosti vůči slabým a potřebným*
- *odpovědnosti vůči vlastnímu bydlení*
- *odpovědnosti vůči vlastnímu vzdělání*

Řadu dnes existujících zaměstnaneckých daňových zvýhodnění nahradíme jednotným paušálem na náklady na dopravu do zaměstnání, odečitatelným ze základu daně, a to stejným pro všechny daňové poplatníky.

Abychom podpořili rodiny s dětmi a umožnili ženám co nejrychlejší návrat k pracovní kariéře po narození dítěte, navrhujeme zařadit prokazatelné náklady na služby, spojené s hlídáním dětí a domácími pracemi, mezi položky odečitatelné ze základu daně. Tato daňová úleva bude limitována výší minimální mzdy a dosažením deseti let věku dítěte. Vedle významu pro rodinu povede tento krok k vytvoření nezanedbatelného množství pracovních míst ve službách.

Chceme zaručit právní jistotu daňových poplatníků, a proto zavedeme tzv. editační povinnost státu. V praxi to bude znamenat zřízení speciálního pracoviště, které bude povinnou v zákonem stanovené lhůtě odpovědět na dotaz týkající se daňové povinnosti. Tato služba bude zpoplatněna. Stát převezme odpovědnost za správnost odpovědi.

Dalším zásadním úsporným krokem by mělo být omezení výše státní podpory stavebního spoření, které představuje jednak velkou zátěž pro státní rozpočet, jednak velmi neférové zvýhodnění jednoho finančního produktu na trhu. Navrhujeme proto snížení tohoto příspěvku a jeho důsledné účelové vázání na zboží a služby související výhradně a pouze s bydlením.

Efektivní podpora exportu a termín zavedení eura

Vycházíme z faktu, že jsme otevřenou proexportně orientovanou ekonomikou, kterou nemůže uživit domácí spotřeba. Osmdesát procent všeho, co vyprodukuje, musíme uplatnit na zahraničních trzích. Podstatná část oživení domácí ekonomiky je tedy závislá na exportu, kterému proto musíme věnovat mimořádnou pozornost.

Stávající státní instituce pro podporu exportu (pojišťovnu úvěrových rizik EGAP a Českou exportní banku) chceme zachovat a v případě potřeby doporučíme rozšířit jejich úvěrový rámec. Dalším zdrojem pro podporu vývozu je přístup k prostředkům Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD), která poskytuje podnikům v rámci projektů rozvojové pomoci financování ve třetích zemích. Chceme rozšířit informovanost o těchto možnostech a své postavení donátora EBRD mnohem lépe využívat. Konečně jsme připraveni využít i všech diplomatických kapacit státu na podporu exportu ve třetích zemích, které jsou díky surovinovému bohatství krizí méně postiženy a kde české výrobky mají již tradičně dobré jméno.

Za zásadní pro podporu exportérů považujeme otázku zavedení eura. Budou-li provedena námi navrhovaná opatření na výdajové straně státního rozpočtu, budeme schopni v řádu několika let dosáhnout konsolidace a ozdravení veřejných financí, čímž bude posílena makroekonomická rovnováha, která umožní věrohodně stanovit termín pro přijetí eura. V takovém případě by reálným termínem mohl být rok 2014. Konkrétní datum však není zásadní věc a může být předmětem kompromisu. Důležité je – a to také budeme prosazovat, – aby politickým rozhodnutím byl stanoven pevný termín, a k němuž pak musíme směřovat nezbytná technická, organizační a legislativní opatření, a především finanční politiku státu.

ČÁST II. KOMPETENTNÍ SPRÁVA

Všeobecné pohrdání velké části naší společnosti politikou a politiky oslabuje náš demokratický systém. Výkon vládní administrativy je z pohledu běžného člověka neobyčejně složitý a nesrozumitelný. Převládá pocit, že nejsnazší cestou k úspěchu jsou korupce a různá neprůhledná rozhodnutí. Pocit trvalé nespokojenosti se správou věcí veřejných podvazuje aktivitu lidí, zmenšuje přirozený pocit hrdosti na naši zem, a nepřímo tak ovlivňuje i její postavení na evropské scéně. Uvědomujeme si, že jde o problémy, které nemají snadná a rychlá řešení. Nechceme se však vzdát. Nabízíme kompetenci, zkušenosti, důslednost a odvalu při hledání cest k postupnému řešení tohoto nedobrého stavu.

ZAHRANIČNÍ POLITIKA: EU a euroatlantická vazba

Hlásíme se k evropské myšlence a přejeme si Evropskou unii akceschopnou, silnou a konkurenceschopnou. Podporujeme proto procesy a dohody, které k tomu povedou, včetně Lisabonské smlouvy. Vycházíme z předpokladu, že Lisabonská smlouva bude ratifikována, a proto za hlavní úkol příští české diplomacie považujeme koordinaci s novými evropskými institucemi a volbu správných nástrojů pro prosazení českých zájmů v zahraniční politice Evropské unie, včetně personálního zastoupení.

Základem rozumné zahraniční politiky jsou zejména dobré sousedské vztahy. Je proto zájmem celé EU, jakož i naším národním zájmem, udržovat dobré vztahy s jejími východními a jihovýchodními sousedy. Některé z těchto států se v budoucnosti stanou členy EU a v tomto snažení mají naši podporu. Zde zastáváme princip „vstřícného realismu“.

Za zásadní považujeme zachování a posilování euroatlantické vazby, tedy zvláštního vztahu mezi Evropou a USA, který je pro nás zárukou bezpečnosti a ochrany společných hodnot. Budeme podporovat své alianční závazky, včetně účasti v zahraničních misích, jakož i další aktivity posilující naši společnou bezpečnost.

Klíčovou otázkou je energetická bezpečnost naší země a EU jako celku. Budeme iniciovat a podporovat vše, co posílí naši energetickou nezávislost, ať už na domácí, evropské či světové scéně.

VLÁDA A PARLAMENT: odbornost, méně zákonů, méně přebujelých agend

Prosazujeme, aby členy české vlády byli lidé s dostatečnou životní a odbornou zkušeností. Totéž platí o vyšších státních úřednících. Odbornost, manažerské schopnosti a zkušenosti nemohou být nahrazovány příslušností k politické straně. Ministři vlády by neměli být zatěžováni poslanceckými povinnostmi, proto podporujeme zavedení tzv. klouzavého mandátu, který umožňuje dočasné vzdání se místa poslance po dobu, kdy poslanec je členem vlády.

Podporujeme zrušení nebo výrazné omezení poslancecké a senátorské imunity, respektive její omezení pouze na výroky a slovní projevy. Podpoříme zavedení přímé volby prezidenta, stejně jako zavedení přímé volby starostů, primátorů i hejtmanů.

Naší prioritou je stabilizace a srozumitelnost právního řádu. Vláda a Parlament by neměly produkovat neustále nové a nové zákony a právní předpisy. Chceme postupně zlepšovat a zpřesňovat stávající zákony, nikoliv neustále přidávat nové. Usilujeme o to, aby návrhy zákonů i tzv. pozměňovací návrhy již nemohly – tak jako dosud – být podávány jednotlivými poslanci, ale vždy jen kvalifikovanou skupinou poslanců, podobně jak je tomu v Evropském parlamentu. Nejen u návrhů zákonů, ale i u pozměňovacích návrhů musí být jasně vyčíslen dopad na veřejné rozpočty.

Stávající rozdělení kompetencí mezi ministerstvy je třeba přizpůsobit změnám ve společnosti. Navrhujeme proto sloučení agendy ministerstva kultury a části agendy ministerstva školství (oblast základního a středního školství) do jednoho úřadu z toho důvodu, že tyto agendy jsou v rozhodující míře členěny a organizovány na regionální úrovni. Pro oblast vysokoškolského (terciárního) vzdělávání a pro vědu a výzkum pak navrhujeme zřízení ministerstva pro vědu, výzkum a vysoké školy, tedy jednoho úřadu, do jehož kompetence bude svěřena komplexní odpovědnost za financování a rozvoj vědy, výzkumu i vysokých škol (podrobněji dále). Logickým krokem je i sloučení ministerstva zemědělství a ministerstva pro místní rozvoj do jednoho ústředního orgánu spravujícího problematiku zemědělství a rozvoje venkova.

VEŘEJNÉ ÚŘADY: výkonnost a posílení práv občanů

Úřady veřejné správy u nás dlouhodobě nefungují efektivně. A to i přes řadu vyhlášených reforem a přes velké investice do moderních technologií. Bohužel platí, že čím více bylo reforem, které měly zefektivnit a zredukovat práci úřadů, tím více přibýlo úředníků. Nehodláme se s tím smířit.

Prosazujeme kompetentní řízení úřadů, radikální snížení úředních agend a zvýšení efektivity spojené se snižováním nákladů. Proto navrhuje zejména:

- *nový zákon o státní službě, který vymezí hranice mezi politickým řízením úřadu a jeho odbornou částí. Důraz klademe na odbornou kompetenci a stabilitu systému, nikoliv na sociální jistoty stávajících úředníků.*
- *nový systém odměňování ve veřejné správě, konkrétně zrušení stávajícího tabulkového systému a jeho nahrazení hodnocením výkonnosti, které umožní kvalitní a pracovitě úředníky slušně platově ohodnotit.*
- *revizi úředních agend a jejich výraznou redukcí s cílem dosáhnout v průměru 20% úspor na provozu úřadů veřejné správy.*

Za nutné považujeme zrovnoprávnit i právní postavení občanů ve sporech s úřady. Současný stav, kdy se lze sice soudně domoci zrušení nezákonného úředního rozhodnutí, ale nikoliv už současně nápravy způsobené škody, chceme změnit. Navrhujeme, aby soud měl možnost nezákonné rozhodnutí úřadu nejen zrušit, ale současně jej rovnou nahradit novým, vlastním rozhodnutím (například při vyvlastňování bez adekvátní náhrady nebo při prokazatelné škodě způsobené nesprávným úředním postupem atd.). Stát musí nést odpovědnost za rozhodnutí svých úřadů, a proto musí mít také povinnost odškodnit ty, které svým nezákonným postupem poškodil.

BOJ S KORUPCÍ: průhledné zakázky a kontrola státních firem

Podhoubím klientelismu, nekalé lobby a korupce je rozpad tradičních hodnot, složitá a neprůhledná veřejná správa, slabé represivní orgány státní moci, a především pak společenská tolerance vůči korupčnímu jednání. Řešení tohoto problému proto není věcí několika návrhů, byť dobře promyšlených, ale věcí soustavného odbourávání korupčních příležitostí a rozbíjení korupčních bratrstev na úrovni státu, regionů i obcí. Vůli k takovému jednání musí mít nejen vláda, ale i vrcholné státní orgány, politické a společenské elity země a zejména sami občané.

Korupce, tunelování a závažné ekonomické trestné činy patří mezi sofistikovanou kriminalitu a jejich původci jsou velmi vynalézaví. Specializovat se tudíž musejí i represivní složky státu. Složitě ekonomické trestní kauzy a komplikované případy korupce a klientelismu by proto měly být vyšetřovány a souzeny specialisty. Navrhujeme pro zvlášť spletité případy specializované soudní senáty, jejichž členové budou mít patřičné vzdělání, zkušenosti a odborné zázemí.

Za zvlášť nebezpečnou považujeme korupci státních úředníků a politiků, která vzniká v důsledku existence státních firem, respektive snahou některých manažerů těchto firem získat si přízeň politiků a státních úředníků. Zejména chceme minimalizovat možnosti firem vlastněných, nebo ovládaných státem, nakupovat služby a komodity od firem spřízněných nebo různě napojených na politiky

či úředníky. Proto navrhujeme, aby Kontrolní výbor Poslanecké sněmovny – tradičně většinově obsazovaný opozicí – získal pravomoc zadávat si ve státních firmách nezávislé forenzní (vyšetřovací) audity účelnosti nákupu jejich externích služeb (např. právních, poradenských a reklamních, ve skutečnosti mnohdy lobbistických).

Konečně zákon o zadávání veřejných zakázek chceme změnit tak, aby standardní nákupy materiálu a služeb pro všechny úřady byly prováděny výhradně pomocí elektronických on-line aukcí, a veškeré státní nákupy byly zveřejněné a dohledatelné na jednom místě. Standardní veřejné zakázky musejí probíhat ve vícekolovém řízení, jehož cílem je maximální snížení nabídnuté ceny. Ze soutěží o veřejné zakázky musejí být vyřazeny firmy s listinnými akciemi na majitele, u nichž nelze dohledat skutečného vlastníka. Usilujeme rovněž o to, aby u standardních veřejných zakázek (například ve stavebnictví) byl zaveden automatický institut zrušení veřejné soutěže, pokud nejsou podány alespoň tři na sobě nezávislé platné nabídky. Uchazeč o veřejnou zakázku musí garantovat alespoň 30 % její realizace vlastními kapacitami.

JUSTICE: větší odpovědnost soudců a státních zástupců

Orgány justice, zejména státní zástupci a soudci, mají v našem státě nezávislé postavení spojené s rozsáhlými pravomocemi. Velká pravomoc však musí znamenat i velkou odpovědnost. Případů korupce, manipulace a nezákonného jednání není bohužel ani mezi strážci spravedlnosti málo. Čekání na rozhodnutí soudů je často neúnosně dlouhé.

Soudy musejí rozhodovat – zejména v případech nevyžadujících extrémně složité dokazování – v rozumném časovém horizontu. Zjistit nelze navrhnout pevné lhůty a termíny, v kterých musí soud rozhodnout, ale chceme prosazovat takové změny procesních předpisů, které budou soudce nutit k rychlému rozhodnutí.

Chceme zavést povinnost soudů všech stupňů zveřejňovat svá rozhodnutí v elektronické podobě, aby byla v anonymizované podobě veřejně přístupná. Soudy by měly rovněž zveřejňovat statistiku úspěšnosti rozhodnutí jednotlivých soudců u odvolacích senátů, aby bylo známo, jak kvalitní práci soudce odvádí. Za důležité rovněž považujeme povinnost soudců prohlubovat své vzdělání. Navrhujeme rovněž rozšíření kárné odpovědnosti soudců a státních zástupců, aby v případech, kdy jejich nezákonný a zlovolný postup zásadně ovlivní životy lidí a způsobí jim prokazatelnou škodu, mohli být voláni k odpovědnosti. Podpoříme rovněž účast laiků v kárných senátech.

Chceme zjednodušení procesních předpisů a v určitých případech zavedení – jinde v Evropě běžného – povinného institutu vedení sporných stran k smíru a urovnání. Současně prosazujeme princip tzv. sčítání vybraných přestupků (zejména proti občanskému soužití), a to tak, aby jejich soustavná a opakovaná recidiva mohla být hodnocena jako trestný čin.

Zasadíme se o zpřísnění pravidel pro výkon činnosti soukromých exekutorů, kteří svou práci dělají z pověření státu, a nesmějí tudíž preferovat své vlastní, soukromé zájmy. Prosazujeme zpřísnění pravidel rozhodčího řízení. Požadujeme, aby výkon rozhodce mohly provádět pouze osoby s odborným vzděláním a odpovídajícími znalostmi. Postavíme mimo zákon jednostranně výhodné rozhodčí doložky a sdružení rozhodců parazitujících na dobré pověsti stálých rozhodčích soudů.

VZDĚLÁNÍ, VĚDA A VÝZKUM: vyšší odpovědnost, efektivita a osobní motivace

Budoucí rozvoj naší společnosti je závislý na míře její vzdělanosti. Zasadíme se o efektivní systém stipendií a půjček, umožňující financovat všechny náklady na vzdělání tak, aby žádný talent nebyl ztracen ze sociálních důvodů. Pro zvýšení úrovně vysokoškolského vzdělání současně zavedeme osobní motivaci studenta (školné) jako součást zmíněných nákladů na vzdělání. Tento systém nebude mít diskriminační charakter, posílí odpovědný přístup ke vzdělání a zamezí zneužívání sociálního statutu studenta. Současně se zvýší propustnost sociálně slabých k vysokoškolskému vzdělání, neboť i dnešní náklady (byť bez školného) nejsou nulové a neexistuje pro ně žádný systém půjček a podpor.

Střední školy musejí i nadále připravovat absolventy i pro trh práce. Celý systém středního vzdělávání a hodnocení jeho výsledků však chceme v míře větší než dosud podřídít tomu, aby jeho absolventi mohli pokračovat ve studiu na vysoké škole. Musíme proto vytvářet mnohem více příležitostí ke studiu na středních školách s dostatečně vysokým podílem všeobecného vzdělávání, které vybaví studenty obecnými kompetencemi nezbytnými pro osvojování nových poznatků a dovedností v průběhu celé jejich profesní kariéry.

Podporujeme rozvoj učňovského školství se vzdělávací strukturou odpovídající aktuálním i budoucím požadavkům trhu práce. Do školních vzdělávacích programů chceme zapojit podnikatele, kteří nejlépe znají potřeby průmyslu a služeb. Úzká spolupráce mezi učilišti a podnikateli zvýší tolik potřebnou společenskou prestiž řemesla.

O úloze vědy a výzkumu jako motoru konkurenceschopnosti země nepochybujeme. Na těchto výdajích nelze bezhlavě šetřit. O čem však pochybujeme, je míra efektivity využití těchto prostředků. Proto chceme připravit nový model financování výzkumu a vývoje. Podle zahraničních zkušeností ke zvýšení efektivity významně přispěje koncentrace všech agend výzkumu a vývoje, včetně vysokého školství, pod jednoho správce, pod jeden úřad (dnes je jich mimochodem tučet). Ten by odborné, expertní a hodnotící činnosti delegoval na orgány, v nichž by zasedli představitelé badatelské obce i aplikovatelného výzkumu. Tak by se pod jednou metodikou i kontrolou posílilo spolurozhodování odborné veřejnosti o zásadních prioritách i způsobu hodnocení vědeckých výsledků. Proto považujeme vznik ministerstva, které by spravovalo záležitosti vědy, výzkumu a vysokých škol, za efektivní a rozumný.

REGIONÁLNÍ POLITIKA: vyrovnat kvalitu života

Usilujeme o srovnatelnou kvalitu života v našich městech a obcích, protože věříme, že každý občan má právo na stejný rozsah a kvalitu veřejných služeb. To přináší závazek zmenšit znevýhodnění postižených regionů a vytvářet podmínky pro jejich rozvoj. Naší snahou je odstranit důvody způsobující vylidňování venkova a přesun obyvatelstva do velkých městských aglomerací. Proto vedle kariérních perspektiv, dostupné infrastruktury, kvalitního vzdělávání, sociální a zdravotní péče chceme dbát i o kulturní a estetické prostředí, včetně pestrého výběru možností trávení volného času.

Stávající objem prostředků na správu a rozvoj největších měst považujeme za dostatečný, pokud se bude zvyšovat hospodárnost jejich využití na místní úrovni. Naopak prostředky pro rozvoj menších a středních měst (pod 100 tis. obyvatel) je nezbytné postupně navyšovat, aby se ve střednědobém horizontu šesti let narovnal financování všech obcí a měst. Navrhujeme nový zákon o rozpočtovém určení daní, který dokončí proces nastartovaný novelou zákona z roku 2007. Současný rozdíl v příjmu ze sdílených daní na obyvatele je dnes téměř pětinasobný mezi „nejbohatším městem“ a „nejchudší obcí“. Běžný standard v Evropě je však 2,5–3 násobek a zhruba takového rozdílu chceme dosáhnout i u nás.

VENKOV: trvale udržitelný rozvoj

Venkov je místo, kde se přirozeně setkávají tradice s budoucností života ve zdravém a čistém prostředí. Za nejennější hodnotu prostředí pro život považujeme pestrou přírodu a kulturní krajinu utvářenou po staletí prací našich předků.

Přirozenou podnikatelskou aktivitou na venkově je zemědělství. Zachování kulturní krajiny je nemyslitelné bez zemědělské činnosti. Budeme proto usilovat o reformu zemědělské politiky EU, aby čeští zemědělci nebyli v konkurenční nevýhodě. Zásadní změny chceme vnést do hospodaření v lesích. Devastace lesních ploch pro momentální zisk musí být odrazujícím způsobem postihována. Pozornost chceme věnovat i problematice předcházení povodní: máme připraven plán efektivních protipovodňových opatření, zaměřených na prevenci (odbahňování rybníků, poldry, úpravy koryt řek atd.).

Nebudeme podporovat miliardové státní investice do megalomanských sportovních akcí a staveb. Naši podporu mají sportovní aktivity v regionech a obcích. Mnohem menší, avšak pravidelně investované částky přispějí k lepším možnostem kvality života – zejména

Přes státní rozpočet dnes prochází financování zbytečně mnoha projektů, zejména projektů na komunální úrovni. Systém je postaven na dotačním principu, kdy pražská ministerstva rozhodují o projektech a stavbách i v té nejmenší obci (oprava školy, výstavba dětského hřiště). Takový stav je absurdní. Navrhujeme převést tyto dotační prostředky do pravidelných příjmů obcí a regionů. Současně s tím navrhujeme zrušit letitou praxi poslaneckých „malých domů“ (tzv. porcování medvěda). Pod přímou veřejnou kontrolou se pak výrazně zvýší efektivita vynakládaných prostředků. V souladu s požadavkem veřejné kontroly navrhujeme, aby se zvýšila i práva občanů při projednávání rozpočtu obce, například povinným – byť i jen ústním – vyřízením jejich připomínek.

Dvacetileté nevyřešení církevních restitucí je nejenom ostudou, ale i brzdou regionálního rozvoje zejména v důsledku nevyřešených majetkoprávních vztahů. Chceme dosáhnout konečné a spravedlivé dohody mezi státem a církvemi.

děti a mládeže – na venkově. Vážíme si práce tisíců dobrovolných trenérů a cvičitelů, jejichž přínos pro společnost přesahuje čistě sportovní rozměr a sahá až do oblasti výchovy a protidrogové prevence.

Pro ochranu kvality života chceme sledovat principy politiky trvale udržitelného rozvoje. Nepodceňujeme lehkomyšlně hrozbu globální změny klimatu a chceme se podílet na mezinárodním úsilí o omezení a eliminaci jeho negativních dopadů. Realisticky si přitom uvědomujeme, že pouhá šetrnost a obnovitelné zdroje nemohou zajistit dostatek dostupné energie a v našem případě ani energetickou suverenitu státu. Podporujeme zejména úspory, ale i racionální a ekologické využití domácích zdrojů, včetně rozvoje jaderné energie.

Jsme připraveni

Tyto programové teze a náměty jsou navrženy jako primární východiska z hluboké politické krize, jejímž pouhým symptomem je neodpovědný a vynucený pád vlády a předčasné volby. Nové pohledy si naléhavě vynucuje i probíhající finanční krize a ekonomická recese, která postihla náš svět. Teze a náměty tohoto programu jsme formulovali záměrně stručně. Naši poslanečtí kandidáti jsou a budou připraveni odborně i politicky na nesnadnou a mnohdy nepochybně i kontroverzní debatu, jež si realizace programových cílů v nové povolební sněmovně a povolební vládě vyžádá. Jsme samozřejmě připraveni ve spolupráci s nejlepšími odborníky pokračovat v rozvíjení programových tezí tak, aby se tento – víceméně krizový – program rozšířil, zpřesnil a změnil na program dlouhodobý v souladu s naším Hodnotovým desaterem. Cílem naší politiky je tento program též prosadit.

HODNOTOVÉ DESATERO

O co usilujeme, jaká bude naše politika

- 1.** TOP 09 je konzervativní politickou stranou, jejíž ideový program vychází z evropských tradic křesťansko-judaistické kultury. Strana ctí morální hodnoty obsažené v jejím duchovním odkazu a v jejích tradicích, stejně jako individuální lidskou svobodu. Je stranou respektující a prosazující vlastenecké ideály svobody, humanismu a právního státu.
- 2.** Politiku chápeme jako službu svobodnému jedinci, sebevědomému občanovi demokratického státu. Konkurence politických stran pro nás není pouhým usilováním o moc, nýbrž co nejeftivnější metodou správy státu směřující k maximálnímu prospěchu společnosti. Co možná nejširší veřejnou debatu o řešení společenských problémů chceme vést bez ideologických předsudků. Jedině věcný spor argumentů může přinést společný prospěch.
- 3.** Jazyk naší politické argumentace, jakož i realizace naší politiky vychází z předpokladu, že politický konkurent není náš nepřítel (kterého je třeba ničit), ale partner, který jedná se stejnou společenskou odpovědností jako my. Hrubost, s níž se v dnešní tuzemské politice setkáváme, oslabuje důvěru veřejnosti v účelnost politického jednání. Prosazování politických cílů hrubostí a zlovolným osočováním odmítáme.
- 4.** Jsme přesvědčeni, že politici mají povinnost pravdivě pojmenovávat i zneklidňující společenské situace a zároveň nabízet věcnou cestu k jejich řešení. Cíle takové politiky nemusejí být vždy veřejností přijímány s plným pochopením. Neusilujeme o popularitu za každou cenu a už vůbec ne za cenu nereálných volebních slibů.
- 5.** Usilujeme o obnovu co nejširšího vědomí právní podstaty státu. Odpovědnost za naše činy je však dána nejen respektem k zákonům, ale zejména respektem k tradičnímu pojetí mravnosti. Mravnost chápeme v tradičním smyslu jako respekt vůči nepsané, avšak vědomé hranici mezi tím, co se sluší, a tím, co se nepatří.
- 6.** Cítíme politickou, jakož i osobní odpovědnost za správu naší země; nechceme, aby nás budoucí generace měly v opovržení za její zanedbání. Proto budeme snižovat deficity veřejných rozpočtů, abychom nezatížili budoucnost neúnosnými úroky. Budeme dodržovat zásady trvale udržitelného rozvoje, včetně péče o životní prostředí.
- 7.** Sociální solidarita, jako vztah založený na vzájemné občanské odpovědnosti za důstojný život všech občanů, je jednou z našich politických priorit. Nástrojem vedoucím k prosperitě, která sociální solidaritu umožňuje, je svobodný trh vymezený jasnými a přehlednými pravidly, na která dohlíží efektivně fungující instituce. Čím svobodnější je trh, tím přísnější musí mít pravidla. Dodržování práva a etického jednání je podmínkou k dosažení dlouhodobě udržitelného prospěchu všech.
- 8.** Jako je rodina základním kamenem společnosti, je obec pevným pilířem státu. Hlas komunálních politiků musí mít v celostátní politice větší význam než přeceňované aktuální výsledky výzkumů veřejného mínění. Rozvoj svobodné občanské společnosti se neobejde bez toho, že politici budou naslouchat nevládním organizacím a že je účinně zapojí do debat o cílech politiky a metodách jejich prosazování.
- 9.** Nutnou podmínkou důstojného života v prosperující a svobodné společnosti je pocit bezpečí. Jsme přesvědčeni, že je v zájmu všech občanů České republiky, aby EU měla v globálním světě dostatečně silný a jednotný hlas. Podporujeme proto procesy a dohody, které k tomu vedou. Bezpečnost země nesmí být narušena zpochybnováním našich spojeneckých závazků v euroatlantickém prostoru, případně naší aktivní účasti v jeho obranné složce, v Severoatlantické alianci. Česká společnost je nositelkou trpké zkušenosti středoevropské. Ve vzájemném porozumění s těmi, kdo tuto zkušenost sdílejí, budeme jednat tak, abychom nedopustili jakékoliv její opakování. Respekt k ostatním zemím, včetně respektu k jejich odlišnostem, nám nesmí bránit v odmítání jejich případných snah ovlivňovat nás a naši spojeneckou politiku proti naší vůli.
- 10.** Chceme a budeme prosazovat naše hodnoty a programové principy převzetím odpovídajícího dílu vládní odpovědnosti určeného výsledkem voleb, a to ve spolupráci s demokratickými stranami, s nimiž si budeme hodnotově a programově blízcí. Nebudeme tudíž dávat občanům nepřiměřené sliby, jejichž neplnění je podstatným zdrojem zklamání z politiky. Slibit ale můžeme, že budeme pracovat usilovně a čestně ku prospěchu společnosti svobodných a sebevědomých občanů našeho státu.